

PROBLEMS AND PROSPECTS OF HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS IN UKRAINE

T. Keranchuk

National University of Food Technologies

Key words:

Profit
Operating costs
Financial results
Competitiveness

Article history:

Received 20.06.2014
Received in revised form
20.07.2014
Accepted 01.08.2014

Corresponding author:

T. Keranchuk
E-mail:
npnuht@ukr.net

ABSTRACT

The article describes the current problems of the hospitality industry in Ukraine. The basic trends of revenues and operating costs of enterprises in the sector of hotel and restaurant services are investigated. On this basis, the main reasons for formation of negative financial results of the hotel and restaurant business are identified. In addition, the article attempts to identify the cause — effect relationship between the problems that arise at the level of management of enterprises with macroeconomic problems (in particular, the quality problem of the legislative framework governing the activities of enterprises in the sector, infrastructural problems of the market of hotel and restaurant services, etc. d). In this regard, the article describes the possible ways to solve existing problems and prospects of development of hotel and restaurant business. The author suggests ways to improve the competitiveness and efficiency of hotels and restaurants in Ukraine.

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ТА РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Т.Л. Керанчук

Національний університет харчових технологій

У статті розглянуто актуальні проблеми розвитку індустрії гостинності в Україні. Досліджено основні тенденції формування доходів та операційних витрат підприємств у секторі надання готельних і ресторанних послуг. На основі цього виявлено основні причини формування негативних фінансових результатів діяльності підприємств готельного та ресторанного бізнесу. Крім того, зроблено спробу виявлення причинно-наслідкового зв'язку між проблемами, які виникають на рівні менеджменту підприємств, з проблемами макроекономічного характеру (проблеми недосконалої законодавчої бази, яка регламентує діяльність підприємств цього сектору, інфраструктурні проблеми ринку готельних і ресторанних послуг тощо). Описано можливі шляхи вирішення наявних проблем і перспективи розвитку підприємств готельного та ресторанного бізнесу. Запропоновано способи підвищення конкурентоспроможності й ефективності функціонування готелів і ресторанів в Україні.

Ключові слова: дохід, операційні витрати, фінансовий результат, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Практика показує, що привабливість готельного та ресторанного бізнесу з точки зору інвесторів у багатьох країнах є досить високою, оскільки забезпечує високу рентабельність вкладень: у розвинених країнах цей показник сягає близько 40 %. В Україні потенціал розвитку даної галузі залишається практично нереалізованим, про що свідчать досить низькі показники рентабельності діяльності підприємств готельного та ресторанного бізнесу [1]. Це є лише підтвердженням того, що рівень конкурентоспроможності послуг, пропонованих українськими готелями і ресторанами, досить низький. Посилення конкуренції для підприємств даної сфери у зв'язку з виходом на український ринок міжнародних мережевих операторів на тлі зростання вимог клієнтів до рівня сервісу в готелях і ресторанах обумовлюють нові економічні умови їх функціонування. Саме тому виявлення низки проблем, які обумовлюють низьку конкурентоспроможність українських підприємств у сфері готельного та ресторанного бізнесу, набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку підприємств індустрії гостинності досліджуються як вітчизняними, так і зарубіжними авторами. Так, питання конкуренції та державного регулювання у сфері готельного й ресторанного бізнесу досліджені в працях Л.Г. Агафонової, Т.А. Городні [2]. Проблеми стратегічного розвитку туристичних підприємств та управління якістю послуг готелів розглядаються в монографії Т.І. Ткаченко [3]. Питаннями прогнозування та інновацій у глобальній готельній індустрії займається англійський дослідник Дж. Чепел [4]. Однак економічні проблеми та потенційні можливості розвитку готельної і ресторанної індустрії в Україні досліджені в недостатній мірі.

Метою дослідження є виявлення проблем функціонування підприємств готельного та ресторанного бізнесу в Україні, а також виклад авторського бачення потенційних перспектив розвитку підприємств цього сектору.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні за останні роки слід відзначити наявність негативних тенденцій розвитку підприємств готельного й ресторанного сектору. Так, у 2011 — 2012 рр. спостерігалася тенденція випередження темпів зростання операційних витрат (близько 10 %) над темпами зростання обсягів реалізованих послуг (9 %), що призвело до формування негативних фінансових результатів [5]. Ця тенденція створила передумови для формування негативних фінансових результатів за підсумками діяльності підприємств готельного та ресторанного бізнесу. Однак слід зазначити, що за останній рік намітилася позитивна тенденція до скорочення їх величини. Така ситуація багато в чому обумовлювалася вищими темпами зростання прибутку (64 %) порівняно з темпами зростання негативних фінансових результатів (2 %). Причиною стали позитивні зміни в структурі підприємств: частка збиткових підприємств скоротилася майже на 3 % (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка величини фінансових результатів підприємств готельного і ресторанного бізнесу за 2009-2011рр. [6]

Показники	2009	2010	2011	Індекс зміни, % (до 2009р.)
Фінансовий результат після оподаткування(сальдо)	-922,5	-633,6	-692,4	25%
Сума прибутку	400,9	506	655,5	164%
Сума збитків	1323,4	1139,6	1347,9	102%
Рентабельність діяльності, %	-3,3%	-1,8%	-0,1%	3,0%

Така ситуація свідчить про те, що готельний і ресторанний бізнес в Україні все ще знаходиться на стадії становлення. Крім того, потенційно високі темпи розвитку стримують такі проблеми:

1. Недосконалість законодавчої бази, яка регулює діяльність підприємств у сфері готельного, ресторанного й туристичного бізнесу. З метою вирішення цієї проблеми необхідно формування пакета законодавчих документів, які мають визначити правові, економічні й організаційні засади створення та подальшого розвитку конкурентних відносин на ринку готельних і ресторанних послуг.

2. Невідповідність матеріально-технічної бази більшості готелів вимогам міжнародних стандартів і недосконалість складу номерного фонду. Саме тому пріоритетним напрямом зміцнення матеріальної бази підприємств на теперішній час є проведення реконструкції, модернізації та будівництва об'єктів туристської сфери за рахунок власних коштів підприємств і за допомогою інвестицій, у тому числі іноземних.

3. Незбалансованість складу та структури наявних готелів за рівнем комфорту, зокрема:

Надмірно висока частка готелів без категорії. Так, на початок 2013 р. з більш ніж 3,7 тис. українських засобів розміщення лише 200 мали офіційну категорію [7]. Така ситуація пояснюється декількома причинами. По-перше, більшість закладів розміщення не відповідає комплексу вимог щодо матеріально-технічної бази, номенклатури та якості послуг. По-друге, ряд готелів здійснюють поточний або капітальний ремонт, реконструкцію або знаходяться на стадії ліквідації. По-третє, нові готелі ще не встигли пройти процедуру категоризації й отримати відповідну категорію. По-четверте, значна кількість готелів перейшла у власність приватних осіб, для яких процедура категоризації є недоступною у зв'язку з неможливістю її фінансування. По-четверте, наявність вад у вітчизняній системі оцінювання готельних підприємств у зв'язку з відсутністю єдиної методології оцінки.

Висока частка 1-, 2-, 3-зіркового сегменту готелів, що обумовлює зниження потенційно можливого рівня рентабельності всієї галузі, оскільки цей сегмент характеризується низьким рівнем рентабельності (3—15%), що обумовлюється їх низькою привабливістю для інвесторів.

4. Недосконала функціональна структура підприємств готельного господарства, яка виявляється в тому, що занадто високою є частка саме підприємств

готельного типу та незначною частка мотелів, кемпінгів, молодіжних таборів (всього 2,2%), які надзвичайно поширені в інших країнах.

5. Відсутність продуманої цінової політики на деяких готельних і ресторанных підприємствах. Ця проблема несе потенційну загрозу для української туристичної індустрії в цілому й тих готелів і ресторанів, які професійно та відповідально ведуть свій бізнес відповідно до принципів ділової етики, оскільки дана ситуація сприяє втраті потенційного завантаження і доходів.

6. Низький рівень рентабельності діяльності підприємств готельного та ресторанного бізнесу обумовлений відсутністю або недосконалістю систем управління результативністю їх діяльності. Високий рівень ефективності та конкурентоспроможності даної категорії підприємств обумовлюється насамперед адекватністю систем і методів управління діяльністю підприємств, які, у свою чергу, впливають на обсяги формування фінансових результатів та ефективність їх функціонування.

Саме тому доцільним є введення адекватних зовнішнім і внутрішнім умовам функціонування підприємств готельного та ресторанного бізнесу комплексних контролінгових системи управління. Ці системи повинні передбачати моніторинг найбільш важливих показників діяльності, що використовуються в міжнародній практиці, а саме: показник доходу з одного номера (RevPAR - revenue per available room); показник чистого доходу з одного номера (NetRevPAR); показник валового операційного прибутку з одного номера GOP PAR (Gross Operating Profit per Available Room).

7. Невисокий рівень якості послуг, який значною мірою обумовлюється проблемами підготовки висококваліфікованого персоналу для готелів і ресторанів. Вирішення цієї проблеми вимагає підготовки фахівців для готельного та ресторанного бізнесу в провідних навчальних закладах країни, бажано зі стажуванням за кордоном.

8. Відсутність інфраструктурних елементів ринку готельно-ресторанних послуг, а саме, постачальників інформації про стан готельно-ресторанного ринку. Ця інформація повинна стати основою для аналізу зовнішнього середовища. Вирішення цієї проблеми лежить у площині впровадження спеціальних моніторингових систем взаємного інформування учасників даного ринку.

Висновки

Таким чином, подальший розвиток готельного та ресторанного бізнесу неможливий без стимулювання розвитку туризму, рекреації, освіти в галузі готельно-ресторанного бізнесу, сприяння держави, налагодження інформаційної інфраструктури готельного й ресторанного ринку. Постійне впровадження інновацій, інвестицій і жорстка конкуренція забезпечать збільшення рівня її глобальної та регіональної конкурентоспроможності.

Література

1. *Статистичний щорічник України за 2011р.* [Електроний ресурс]: Держ. служба статистики. — Режим доступу: [www. URL: http://ukrstat.org](http://ukrstat.org).

2. *Городня Т.А., Щербак А.Ф.* Економіка туризму: теорія і практика [Текст]: навч. пос. / Т.А. Городня, А.Ф.Щербак. — К.: Кондор-Видавництво, 2012. — 436с. — Библиогр.: С. 403—407. — ISBN 978-966-351-408-6.

3. *Ткаченко Т.І.* Стратегічний розвиток туристичного бізнесу [Текст]: монографія / Т.І.Ткаченко, С.В. Мельниченко, М.Г. Бойко та ін.; за заг.ред. А.А. Мазаракі. — К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2010.— 596 с.

4. *Chapell J.* Global Hotel Market Sentiment Survey — South East Europe edition H1 2013 [Електроний ресурс]: Horwath HTL 2013.— Режим доступу: <http://horwathhtl.com>.

5. *Статистичний збірник «Індекси споживчих цін за 2012 рік»* [Електроний ресурс]: Держ. служби статистики. — Режим доступу: [www. URL: http://www.ukrstat.org](http://www.ukrstat.org).

6. *Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів господарювання», 2011,* [Електроний ресурс]: Держ.служби статистики. — Режим доступу: [www. URL: http://www.ukrstat.org](http://www.ukrstat.org).

7. *Украинские гостиницы ждет новый порядок присвоения «звезд»* [Електроний ресурс]: Ж-л «Компаньон» 11 марта 2013г. — Режим доступу: [www. URL: http://www.companion.ua](http://www.companion.ua).

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ГОСТИНИЧНОГО И РЕСТОРАННОГО БИЗНЕСА В УКРАИНЕ

Т.Л. Керанчук

Национальный университет пищевых технологий

В статье рассмотрены актуальные проблемы развития индустрии гостеприимства в Украине. Исследованы основные тенденции формирования доходов и операционных расходов предприятий в секторе предоставления гостиничных и ресторанных услуг. На основе этого выявлены основные причины формирования негативных финансовых результатов деятельности предприятий гостиничного и ресторанного бизнеса. Предпринята попытка выявления причинно-следственной связи между проблемами, которые возникают на уровне менеджмента предприятий с проблемами макроэкономического характера (в частности, проблемы качества законодательной базы, регламентирующей деятельность предприятий данного сектора, инфраструктурные проблемы рынка гостиничных и ресторанных услуг и т.д.). Описаны возможные пути решения имеющихся проблем и перспективы развития предприятий гостиничного и ресторанного бизнеса. Предложены способы повышения конкурентоспособности и эффективности функционирования гостиниц и ресторанов в Украине.

Ключевые слова: *доход, операционные затраты, финансовый результат, конкурентоспособность.*